

Oslo, 10. juni 2025

STLs høringsinnspill om NRKs oppdrag

STL (Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn) samler religioner og livssyn til dialog for et inkluderende, likebehandlende og livssynsåpent samfunn hvor alle kan kjenne seg trygge. Vi takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Medietilsynets rapport stadfester at NRK "operer med et bredt mangfoldsbegrep".¹ Å ivareta denne bredden i publikum er et stort og krevende oppdrag. Som vi har påpekt ved tidligere anledninger, har NRK vist positive utviklinger de siste årene. Dette gjelder særlig etter at NRK-plakatens § 16 om både forankring i, og gjenspeiling av landets mangfold ble endret i 2023. Det er likevel viktig for NRKs oppdrag å jobbe kontinuerlig med å øke mangfoldskompetansen i egen organisasjon, kanskje særlig på tros- og livssynsfeltet.

I dette høringssvaret har vi tre hovedpoenger:

1. Skal NRK «ha forankring i og speile det kulturelle mangfoldet i Norge», krever det en særlig bevissthet om, og en aktivt søkende innsikt i hvordan NRKs innhold påvirker forskjellig minoritetsgrupper, og livssynsminoriteter spesielt.
2. NRK bør øve en kontinuerlig konstruktiv og kritisk refleksjon rundt begrepene «kulturarv», «religiøs arv» og «mangfold», og hvordan bestemmelsene relatert til disse best kan implementeres.
3. Religion og livssyn er en naturlig del av befolkningens liv, norsk samfunnsliv og bør ytterligere normaliseres og i større grad programmeres.

1: Kulturarv, religiøs arv og mangfold – gullgruver og fallgruver

NRKs plakat har særlig to bestemmelser som er sentrale for å ivareta allmennkringkasteres oppgave som en fellesarena for hele befolkningen: § 16 om å "ha forankring i og speile det kulturelle mangfoldet i Norge" og § 18 om å "gjenspeile Norges religiøse arv og mangfold av livssyn og religion i det norske samfunnet". Det er ingen tvil om at disse bestemmelsene åpner opp for en rekke gullgruver. I forsøket på å møte disse, derimot, åpner man samtidig opp for mange fallgruver. Med andre ord, er det avgjørende hvordan det gjennomføres i praksis.

Hva er Norges religiøse arv? Hva hører med i mangfoldet som skal gjenspeiles? Og hvordan tolkes dette sammen med kulturarven som skal formidles?² Om svarene på disse spørsmålene oppleves opplagte og enkle, er sjansen stor for at man står foran flere fallgruver.

¹ Medietilsynets rapport s. 49–50.

² Relateres både til § 32, om det flerkulturelle samfunnet, og § 37, om kulturarv, begge under «Utfyllende bestemmelser» til NRK-plakaten.

For det første bør ikke en arv – om så religiøs eller annet – anses som statisk eller enfoldig. En arv er alltid mangfoldig, og vårt blikk på den endrer seg kontinuerlig. Det ligger latente fallgruver bak dette. Det er for eksempel kjente fenomener at historie kan fortolkes med moderne øyne og at historiske eksempler kan håndplukkes for å støtte om et nytt perspektiv. På denne måten kan "kulturarv" og lignende begreper brukes som et tilsynelatende legitimt, men i realiteten et tildekket, grep for å definere noen innenfor og andre utenfor. I verste fall kan «kulturarv» være retorisk tildekning av rasisme, og en ukritisk kringkaster kan stå i fare for å reprodusere skadelige mekanismer om det ikke gjenkjennes.

For det andre kan «gjenspeiling» av et mangfold i praksis risikere å bli «lyskasting» på noe som fort kan fremstilles eksotisk eller fremmed. Da risikerer man at det som er intendert å bidra positivt til inkludering og tettere fellesskap i praksis fører til mer utenforskap og avstand.

Begge disse fenomenene er krevende men viktig å forvalte klokt. Derfor er det sentralt å sikre tilstrekkelig kompetanse hos NRKs mange avdelinger, hvor man aktivt bør søke å redusere «majoritetsblindhet», å øke minoritetsforståelse, samt å normalisere mangfold.

1.1: Demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet

Medietilsynets rapport viser til flere utførte og pågående tiltak i NRK med formålet om nettopp å ivareta et økende mangfold. STL merker seg også positiv utvikling i det som når publikum, særlig når det gjelder ivaretagelse av minoriteter og bygging av et større «vi». Vi håper NRK vil både fortsette og oppskalere dette arbeidet.

NRKs plakat fremhever dets formål om å «oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet» (§ 12). Forskning bekrefter at det å styrke demokratisk og sosial likhet for livssynsminoriteter og andre minoritetsgrupper er et reelt samfunnsbehov³. Minoritetsvern er en rettighetsutfordring, men også en demokratisk deltagelsesutfordring, en forstyrrelse i mange minoriteters rettsfølelse og ikke minst et folkehelseproblem⁴. En rød tråd for minoritetene er at de gjentagende opplever at spørsmålet om hvorvidt de hører til og har rett på de samme frihetene blir aktualisert, som i seg selv er en kontinuerlig belastning.

³ Blant annet HL-senterets holdningsundersøkelser viser økning i negative holdninger til jøder de siste årene og vedvarende høy andel med negative holdninger til muslimer – se bl.a. holdningsundersøkelsen 2024 <https://www.hlsenteret.no/forskning/jodisk-historie-og-antisemittisme/holdningsundersokelsene/holdningsundersokelsen-2024/index.html> – flere studier gir også grunnlag for å si at jobbsøkere i Norge blir grovt forskjellsbehandlet, også på bakgrunn av et livssynshierarki – se blant annet studien «Det etniske hierarkiet» fra Institutt for samfunnsforskning <https://www.forskning.no/arbeid-diskriminering-religion/kristne-blir-sjeldnere-innkalt-til-jobbintervju-i-norge/2432637> – i tillegg til livssynsminoriteter er det tilsvarende utfordringer for andre minoritetsgrupper, som skeive – se f.eks. NIMs undersøkelse <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2024/06/Undersokelse-om-holdninger-til-skeive-i-Norge.pdf> – og personer med funksjonsnedsettelse – se f.eks. Bufdirs statistikk <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/funksjonsnedsettelse/diskriminering-holdninger/>

⁴ Se bl.a. SINTEFs «Erfaringer med minoritetsstress» fra 2024 <https://www.bufdir.no/rapporter/dokumentside/BUF00005861/> og forskning på stigmahåndtering hos de utsatte, som denne 2023-studien av Thyagarajah og Orupabo <https://nva.sikt.no/registration/0198cc790021-25e13bb0-921f-483c-a18d-64a8dafa6e97>

2: Normalisering av religion og livssyn

Medietilsynets rapport dokumenterer at NRK har tatt skritt for å styrke mangfoldet, særlig gjennom språklige og samisk-rettete tiltak. Det er svært positivt.

Mangfoldet i Norge er stort. På tros- og livssynsfeltet har vi ikke bare ulike typer kristne og muslimer, men også ulike typer jøder, buddhister, hinduer, sikher, bahá'ier, humanister, holister og mye mer. Religiøse og livssynsmessige minoriteter, utover kristne og muslimer, bør i større grad få plass i NRKs innhold, ikke bare som tema for debatt og konflikt, men som naturlige deltakere i den offentlige samtalen.

For å normalisere religion og livssyn som en del av det norske samfunnet, kan NRK integrere disse identitetene og perspektivene i allmennprogrammering, og ikke bare i nisjesendinger. Dette innebærer å vise en større bredde i hvordan tro og livssyn praktiseres i dag, og å unngå en ensidig fokusering på konflikter eller ekstraordinære hendelser. Ved å inkludere mangfoldige stemmer i nyhetsdekning, dokumentarer og underholdning, kan NRK bidra til å gjøre innholdet mer relevant og gjenkjennelig for en bredere del av befolkningen, inkludert første- og andregangsinnevandrere.

Hvorfor er normalisering av religion og livssyn viktig? Fordi tre av fire nordmenn er organisert i et tros- eller livssynssamfunn⁵. Fordi vi har økende antisemittisme og islamofobi⁶. Fordi diskriminering basert på religion og livssyn er betydelig⁷. Og fordi vi vet mange unge livssynsminoriteter i Norge opplever at de må skjule sin identitet og tro for å kjenne seg trygge⁸. Det ser vi i STL på med stor bekymring.

3: Et større vi – et større publikum

En naturlig konsekvens med å lykkes med punktene diskutert ovenfor er også å vinne et større publikum. Det vil kunne være naturlig for NRK å undersøke hvordan en kan øke oppslutningen blant innvandrere, som i mindre grad følger kanalene på radio og TV. Hvordan kan NRK oppleves som en naturlig og verdifull kilde til informasjon og kultur for enda flere? Dette kan oppnås gjennom målrettet innhold som reflekterer deres liv

⁵ Se SSBs statistikk over både Den norske kirkes medlemmer (<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/den-norske-kirke>) og andre tros- og livssynssamfunns (<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/trus-og-livssynssamfunn-utanfor-den-norske-kyrkja>).

⁶ I tillegg til HL-senterets holdningsundersøkelsen over flere år om begge (se fotnote 2), se bl.a. «Jødisk liv og antisemittisme i Norge» fra mai 2026 <https://www.hlsenteret.no/om/aktuelt/nyheter/2026/rapport-jodisk-liv-og-antisemittisme.-mai-2026-.pdf> og integreringsbarometeret kap.5 om religion og særlig muslimer <https://www.imdi.no/globalassets/rapporter/2026/ibaro-2026.pdf>

⁷ Dette er særlig godt dokumentert for arbeidslivet, bl.a. gjennom Larsen og Midtbøens 2024-studie <https://www.scup.com/doi/full/10.18261/tfs.65.4.1> Østerud et als 2023-studie <https://nva.sikt.no/registration/0198cc78ecba-1d8c334b-2136-4a56-b39d-68656ddefc7>

⁸ Se blant annet denne nylige studien om jødiske erfaringer i Norge <https://www.hlsenteret.no/om/aktuelt/nyheter/2026/rapport-jodisk-liv-og-antisemittisme.-mai-2026-.pdf> og denne 2023-rapporten om muslimske erfaringer https://www.hlsenteret.no/forskning/minoriteter-rasisme-og-konspirasjonsteorier/Diskrimineringserfaringer%20blant%20muslimer/publikasjoner/rapport_diskriminerings-erfaringblantmuslimer.pdf

og verdier, samt ved å sikre at mangfoldet i redaksjonene speiler mangfoldet i samfunnet. På denne måten kan NRK ikke bare nå ut til, men også engasjere og skape stolthet blant alle grupper i det norske samfunnet, samtidig som det kan styrke minoritetsforståelsen hos majoritetsbefolkningen. Skal man få til dette, må man jobbe sammen med disse målgruppene. Derfor bør disse gode tiltakene fortsette å satses på, og styrkes over tid.

4: Avslutning

Vi takker igjen for muligheten til å bidra i denne høringen.

Vi gir ingen konkrete anbefalinger om endring av plakaten, men vil bidra til økt bevisstgjøring om betydningen av å oppskalere mangfoldssatsningen.

Med vennlig hilsen,

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Birte Nordahl,
generalsekretær

Kristine Høiland,
styreleder